

XII. PROPOSICIÓ SOBRE ELS SISTEMES DE TRANSLITERACIÓ I TRANSCRIPCIÓ DELS MOTS ÀRABS AL CATALÀ

(publicat per acord del 21 de desembre de 1989)

La història de l'elaboració d'aquest document, força complexa, és explicada en el paràgraf 2. En la sessió de la Secció Filològica del dia 14 de maig de 1988 es prengué l'acord d'adherir-se a la proposta feta per una comissió formada pels senyors R. Aramon i Serra, Jordi Carbonell i de Ballester, Lluís B. Polanco i Roig (ponent redactor) i Joan Vernet i Ginés.

EL PROCÉS CAP A UNS SISTEMES DE TRANSCRIPCIÓ

1. Antecedents en català

Fins ara, a banda de les equivalències gràfiques aparegudes en obres generals (BRAMON 1970), més o menys seguides per altres publicacions, el costum sembla que ha estat elaborar sistemes de transcripció propis per a cada obra. Només per il·lustrar-ho breument citarem els sistemes de Joan Coromines (1936:71 i 1980-88:I:XIV) i de Manuel Sanchis Guarner (1975:369-370 i 1980:84-88). Les revistes filològiques de vegades han donat a conèixer els criteris que sistemàticament han seguit, com la *Revista Valenciana de Filologia* (1951). Fora d'aquests àmbits erudits, pràcticament els predominants fins ara, en la resta dels esmentats adés hom ha vacil·lat entre l'adaptació d'algun d'aqueixos sistemes (Piera 1983:10) i el simple calc del castellà.

2. La reunió tècnica d'Alacant

El creixement dels mitjans de comunicació de massa en català, l'esplet d'una literatura *moròfila*, i la consolidació d'una meritòria revista alacantina especialitzada en temes aràbig-valencians, *Sharq al-Andalus*, *Estudios Arabes*, han plantejat la necessitat d'unes normes de transcripció més adaptades a les noves realitats socials, és a dir, més precises, consensuades i difoses. En aquest ambient els professors de la Divisió d'Àrab del Departament de Filologies Àrab, Catalana i Francesa de la Universitat d'Alacant van encetar-ne el procés d'elaboració, que ara veiem en gran part enllestit, amb la convocatòria d'una reunió tècnica sobre la normalització d'arabismes en català.

La reunió tècnica va tenir lloc els dies 27 i 28 d'octubre de 1986 a la Universitat d'Alacant, amb la participació dels Drs. Joan Solà, Antoni Ferrando i Joan Miralles, catedràtics de Filologia Catalana de les Universitats de Barcelona, València i Balears; els Drs. Federico Corriente i María Jesús Rubiera, catedràtics d'Estudis Àrabs i Islàmics de les Universitats de Madrid (Complutense) i Alacant; els Drs. Leonor Martínez, Dolors Bramon i Mikel de Epalza, professors titulars d'Àrab i Estudis islàmics de les Universitats de Barcelona, Saragossa i Alacant; el prof. Lluís B. Polanco, de la Universitat de València; el Dr. Enric A. Llobregat, secretari del Consell Valencià de Cultura; el senyor Alberto Gómez Font, corrector de l'agència EFE, i el senyor Joseba Intxausti, de l'UZEI (Centre de Normalització Lexical de l'Euskera).

Va servir de fonamentada base de discussió una completa documentació que l'organització va facilitar, i que contenia, a més de propostes de transliteració, transcripció i sobre aspectes concrets (vocals, geminades, article, accent tònic i gràfic, onomàstica, i flexió dels adjectius), informació sobre altres sistemes de transcripció (València/Gálvez/Oliva 1982; GEC; J.M. Milla i Vallicrosa; Revista *Al-Andalus*; Sanchis Guarner 1980 i Revista *Valenciana de Filologia*) i uns interessants suggeriments del Sr. Gómez Font —amb annexos sobre les solucions per al castellà. El debat, coordinat pel Dr. Epalza, i amb la concurrència de professors i estudiants de la Universitat d'Alacant, va arribar a unes conclusions que han estat concretades per Epalza (1986:196-197) i Llúcia Martín i Pascual (1987), als quals remetem.

Aquestes propostes —juntament amb suggeriments tramesos pels Srs. Gómez Font, Corriente, Solà i Polanco— van ser elevades a l'Institut d'Estudis Catalans, com a organisme amb reconeixement oficial per a la normativització del català. Una ponència delegada per aquesta institució va establir

les propostes definitives, que foren aprovades per la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.

LES NORMES

3. SISTEMES DE REPRESENTACIÓ DE MOTS ÀRABS EN CATALÀ

3.0. *Tipus de sistemes gràfics i forma de presentació*

a) Tal com es va decidir inicialment i ha estat aprovat finalment, es diferencien tres sistemes gràfics:

3.1. Transcripció fonemàtica i literal (transliteració).

3.2. Transcripció simplificada.

3.3. Adaptació fònico-gràfica àrab-català.

b) Aspectes concrets, com la grafia de consonants geminades, de l'article àrab, de l'accent d'intensitat o dels noms propis, s'especificaran separatament en els apartats referits a cada sistema.

c) Per raons de brevetat i claredat no es farà constar l'origen de les solucions adoptades, ni la justificació de les normes.

3.1. TRANSCRIPCIÓ FONEMÀTICA I LITERAL (TRANSLITERACIÓ)

3.1.0. *Precisions generals*

a) Denominació. El nom de «transcripció fonemàtica» es justifica pel fet que intenta de reproduir amb la màxima exactitud els fonemes de l'àrab estàndard clàssic. Tenint en compte les característiques del sistema gràfic de l'àrab clàssic, on hi ha un alt grau de correspondència grafema-fonema, el mateix sistema és aplicable a grans trets —amb les escasses adaptacions precisades en el paràgraf següent— a l'anomenada «transcripció literal» —o «transliteració», que tracta de representar els caràcters gràfics, no els fonemes.

b) La «transcripció literal» o «transliteració» es diferenciarà de la «transcripció fonemàtica» fonamentalment perquè:

— No representa l'assimilació «solar» de l'article.

— En l'anomenada *transcripció amb i'rāb (flexió)* hom representa *sem-*

pre l'anomenada *alif wasla* (sempre que correspongui, és clar, a un grafema efectivament present en la seqüència a transliterar).

c) Ús. Va adreçada a publicacions especialitzades o d'alta divulgació, amb un públic més o menys en contacte amb l'àrab, fet que, per exemple, explicaria la limitació de l'ús del guionet per a marcar relacions sintàctiques tan sols dins una unitat gràfica àrab. Les possibilitats de la «transliteració» interessaran sobretot els estudis de paleografia, epigrafia i numismàtica.

d) Hom ha de considerar les normes enunciades respectivament sota els epígrafs «amb i'rāb (flexió)» (E1) i «sense i'rāb (flexió)» (E2) com a conjunts de normes alternatives, que convé de no barrejar.

e) Hom segueix al màxim la redacció de la «Recommandation R 233» de l'ISO (*Organisation Internationale de Normalisation*) (1961), amb alguns canvis de detall, que han estat incorporats a l'enunciat de les normes, i amb la unificació de la numeració de tots els subapartats, per tal de facilitar la recerca dels diferents ítems.

f) Els grafemes entre parèntesis constitueixen alternatives secundàries, si hi ha impossibilitat de representar gràficament les formes preferents.

3.1.1. Normes

A. CONSONANTS

Núm.	Caràcters àrabs	Caràcters l·latins	Observacions
1.	•	<'> (apòstrof)	Vegeu núm. 45
2.	ل		Vegeu núm. 46
2a.	آ	{ a) <ā> (inicial) b) <'ā> (altres posicions)	
2b.	ا	(<i>alif wasla</i>)	Vegeu nús. 53, 55
3.	ب		
4.	ت	<t>	
5.	ث	<ṭ>	
6.	ج	<j>	
7.	ح	<ḥ>	

8.	خ	<h>	
9.	د	<d>	
10.	ذ	<d>	
11.	ر	<r>	
12.	ز	<z>	
13.	س	<s>	
14.	ش	<x>	
15.	ص	<ṣ>	
16.	ض	<ḍ>	
17.	ط	<ṭ>	
18.	ظ	<ẓ>	
19.	ع	<‘>	
20.	غ	<ġ> (<ġ>)	
21.	ف	<f>	
22.	ق	<q>	
23.	ك	<k>	
24.	ل	<l>	
25.	م	<m>	
26.	ن	<n>	
27.	ه	<h>	
27a.	ة		Vegeu núms. 52 i 57
28.	و	<w>	Vegeu núms. 35, 41, 45 d), 47, 58
29.	ي	<y>	Vegeu núms. 36, 42, 45 d), 47, 58

B. VOCALS I DIFTONGS

30.	—	<a>
31.	—	<u>
32.	—	<i>

33.	اَ	<ā> (<â>)	
34.	أ	<à> (<i>alif maqṣūra</i>)	
35.	و	<ū> (<û>)	
36.	ي	<ī> (<î>)	
37.	ان	<an>	Vegeu núm. 54
38.	ان	<an>	Vegeu núm. 54
39.	ان	<un>	Vegeu núm. 54
40.	ان	<in>	Vegeu núm. 54
41.	اَ و	<aw>	
42.	اَ ي	<ay>	

C. ALTRES SIGNES CONVENCIONALS

43.	و	no apareix (<i>sukūn</i>)
44.	و	gemina la consonant (<i>xadda</i> o <i>taxdīd</i>)

D. NOTES GENERALS

45. *Hamza*.

a) Inicial. No es transcriu:

*amīn*b) Inicial. Pot transcriure's quan convé distingir-la de la *alif waṣla* (vegeu nús. 53, 55):*'amīn*

c) Altres posicions. <'> (apòstrof):

fu'ād

d) ا , اَ , و amb hamza. No es transcriuen:

*ra'a, li'am, su'al*46. *Alif* amb valor tan sols ortogràfic.

No es transcriu (vegeu nús. 3, 30, 33, 37, 44, 53, 55):

mi'a, fa'lū

47. و i ي amb *xadda* (fins i tot seguint les vocals *u* i *i*, respectivament):
ww i *yy*, respectivament (tret del cas del núm. 58):

bawwāb, quwwād, bayyā'

48. Assimilacions.

a) Article definit. Assimilat a les solars (excepte en cas de «transliteració»):

ax-xams

b) En el cas de *aḥadtū* i semblants, l'assimilació no es marca.

49. Guionet.

Emprat per a separar elements gramaticalment diferents dins una unitat gràfica àrab, sobretot el nom (o elements nominals: pronoms, etc.) i el verb de:

a) L'article:

ax-xabāb, ar-Ruṣāfī, al-Qāhira

b) Partícules (preposicions, conjuncions) anteposades, com *fa- ta- bi-ka- la- sa-*:

la-hum, bi-hi, li-maliki, wa-bi-xaraf

c) Pronoms personals postposats:

baytu-hum, yaḍrubū-nā

50. Lletres adaptades:

پ	<p>
ف	<v>
ق	<g>

E-1. NOTES SOBRE LA TRANSCRIPCIÓ AMB L'RĀB (FLEXIÓ)

51. Terminacions flexionals (inclòs el *tanwīn*).

a) En general.

Representades, amb lletres supraindexades o no:

*bayt** (*baytu*)

bi-nabiyyⁱⁿ (*bi-nabiyyin*)

b) En noms d'arrel amb radical final feble (defectives).

Només la <-n> d'indeterminació serà —opcionalment— supraindexada:

qāḍiⁿ (*qāḍin*)
ma' nāⁿ (*ma' nān*)

52. *Tā' marbūṭa*.

Representada amb una <t>, supraindexada o no (d'acord amb la resta de terminacions flexionals):

al-madīna^{tu} (*al-madīnatu*)
salā^{tu} (*salātun*)

53. *Alif waṣla*.

a) O no es transcriu:

bi-htimāmi, *baytu l-maliki*, *mina n-nāsi*

b) O bé es transcriu (necessàriament en el cas de la transliteració) la vocal original corresponent, amb el signe de breu —indicant que la vocal no es pronuncia:

bi-iḥtimāmⁱ, *bayt^u ăl-malikⁱ*, *mina ăn-nāsⁱ*

E-2. NOTES SOBRE LA TRANSCRIPCIÓ SENSE I'RĀB (FLEXIÓ)

54. Vocals breus de la flexió nominal.

a) Amb el *tanwīn*: No es transcriuen:

Muhammad, *Ibn Jubayr*, *misriyyīn*, *kitābān*

b) Davant un sufix pronominal. Es transcriuen (excepcionalment):

baytu-hu, *fī bayti-hi*

c) A la fi d'un nom o d'un títol. El sufix pronominal és transcrit amb la forma pausal (sense la vocal final) i, només en aquest cas, sense guionet de separació:

Ibn 'Abd Rabih

55. *Alif waṣla*.

Transcrita amb la vocal original (i, darrere vocal, opcionalment amb el signe de vocal breu):

bayt al-malik, *min an-nās*, *bi-iḥtimām* (*bi-iḥtimām*),
wa-ŭktub (*wa-uktub*).

56. Vocals breus finals de les conjugacions verbals, de sufixos pronominals i de partícules.

Són transliterades:

mā yata'allaqu, baytu-hu, ma'a, bayna

57. *Tā' marbūṭa*.

- a) Estat absolut: No es transcriu:

al-madīna

- b) Estat constructe: Es transcriu amb una <-t> (superposada o no):

madīnat an-nabī (madīna' an-nabī)

58. Seqüències —*yy*— i —*ww*— finals.

Transcriu per <ī> i <ū> respectivament:

'arabī, 'adū, danī

59. *ابن* començat per *alif* o no.

Sempre transcrit: *ibn*.

3.2. TRANSCRIPCIÓ SIMPLIFICADA

3.2.0. Precisions generals

a) Denominació. Aquest sistema s'ha d'entendre com una simplificació, a tots els efectes, de l'anterior («transcripció fonemàtica o literal»), fet que explica la denominació de «transcripció simplificada».

b) Ús. Va adreçada a obres de divulgació (històrica, política, lingüística, literària) i als mitjans de comunicació de massa. Els receptors, doncs, són un públic culte però no familiaritzat amb l'àrab. Intenta, per tant, de reproduir els sons àrabs amb els grafemes habituals en català. Així mateix, està pensada per ser reproduïble amb els mitjans tipogràfics més a l'abast, per la qual cosa evita els signes diacrítics més inusuals.

c) En els aspectes no concretats particularment per a aquesta transcripció convindria seguir, sempre que sigui possible, les normes especificades per a la «transcripció fonemàtica», i en concret les «Notes sobre la transcripció sense *i'rāb* (flexió)», tenint en compte que els mots seran ara transcrits, en la majoria de casos, aïllats de llur context.

3.2.1. Normes

A. CONSONANTS

Núm.	Caràcters àrabs	Caràcters llatins	Observacions
1.	ء	No es transcriu	Vegeu núm. 39
2.	ا		Vegeu núm. 33, i núm. 46 de la «transcripció fonemàtica»
2a.	آ	<a>	Vegeu núm. 2a de la «transcripció fonemàtica»
3.	ب		
4.	ت	<t>	
5.	ث	<th>	Vegeu núm. 40
6.	ج	<j>	
7.	ح	<h>	
8.	خ	<kh>	Vegeu núm. 40
9.	د	<d>	
10.	ذ	<dh>	Vegeu núm. 40
11.	ر	<r>	
12.	ز	<z>	
13.	س	<s/ss>	Vegeu núm. 41
14.	ش	<x/ix>	Vegeu núm. 42
15.	ص	<s/ss>	Vegeu núm. 41
16.	ض	<d>	
17.	ط	<t>	
18.	ظ	<dh>	Vegeu núm. 40
19.	ع	No es transcriu	Vegeu núm. 39
20.	غ	<gh>	
21.	ف	<f>	
22.	ق	<q>	

23.	ك	<k>	
24.	ل	<l>	
25.	م	<m>	
26.	ن	<n>	
27.	ه	<h>	
27a.	ة	(<i>tā' marbūṭa</i>)	Vegeu núm. 43
28.	و	<w>	Vegeu núm. 58 de la «transcripció fonemàtica»
29.	ي	<y>	Vegeu núm. 58 de la «transcripció fonemàtica»

B. VOCALS

30.	ـَ	<a>	Vegeu núm. 45
31.	ـُ	<u>	Vegeu núm. 45
32.	ـِ	<i>	Vegeu núm. 45
33.	ا	<a>	
34.	آ	<a>	(<i>alif maqṣūra</i>)
35.	و	<u>	
36.	ي	<i>	

C. SIGNES CONVENCIONALS

37.	و	No apareix	(<i>sukūn</i>)
38.	ّ	Geminació de la consonant	(<i>xadda</i> o <i>taxdīd</i>) Vegeu núm. 46

D. NOTES GENERALS

39. ء (*hamza*) i ع (*ʿayn*) entre *a* (*e*, *o*) i *i* o *u*.

No es transcriuen, però quan impedirien un diftong, cal marcar el hiat amb el signe corresponent, accent o dièresi:

«al-Mustáin», «raís», «qāid»

40. ت (*tā'*), خ (*hā'*), ذ (*dāl*), ظ (*zā'*) i غ (*ḡayn*).

a) Es transcriuen <th>, <kh>, <dh>, <dh>, <gh>, respectivament:

«thawra», «Ibn Khafaja», «Dhi-n-Nun», «An-Nadhur», «Ibn Ghàniya».

b) Quan la conjunció de <t, k, d, g> amb <h> no ha de ser interpretada com a dígraf (provinent d'un sol grafema àrab), sinó com a dos grafemes corresponents a dues lletres àrabs, es pot marcar aquesta separació amb un punt volat enmig (com l'usat en la <l·l> geminada en català). A excepció, si s'escau, de la premsa periòdica i altres publicacions amb impediments tipogràfics, on serà inevitable, doncs, un cert grau d'ambigüitat:

«mud·hix», «id-al-ad·ha», «at·hama», «fat·hí».

41. س (*sīn*) i ص (*ṣād*).

a) Inicials, finals i davant o darrere consonant: <s>

«Saïd», «qasba», «Munis», «al-Mansur».

b) Intervocàliques o davant *hamza* o 'ayn —que no es transcriuen— seguides de vocal: <ss>

«Hassan», «Massud», «assalu», «Mussa».

42. ش (*xīn*).

a) Inicial, postconsonàntica, o darrere <i> vocal: <x>

«Banu Baixtagir», «Xuhayr», «xaykh», «Jawxan»

b) Darrere vocal (excepte <i>): <ix>

«Marràkuix», «ar-Raixid»

43. *Tā' marbūṭa*.

Es transcriu només en estat constructe:

«al-madina», «madinat an-nabí»

44. Vocals i accent d'intensitat.

Les vocals (llargues o breus) es transcriuran sense signe de quantitat. Es representarà, tanmateix, l'accent d'intensitat, segons les normes de l'accentuació gràfica en català, d'acord amb les següents regles de col·locació de l'accent tònic en l'àrab estàndard:

a) L'última síl·laba només porta accent en el cas de monosíl·labs tòpics (generalment imperatius), del morfema dual i de les ultrallargues fi-

nals pausals, entre les quals caldria incloure els denominatius acabats en *-í* (provinent de *-iyy*ⁿ):

«Abu-Qarnayn», «Abu-Jihad», «al-maghribí», «Ibn Bassam»

b) La penúltima síl·laba porta sempre accent si és llarga:

«Al-Mudàffar», «Banu Amira», «Jàfar», «Ibn Mufàwwiz»

c) En paraules de més de dues síl·labes que no tinguin les característiques anteriors, l'accent es remunta fins que troba una síl·laba llarga o bé el principi de paraula:

«Al-Qàhira», «al-Múqtadir»

45. Vocals flexives (nominals i verbals).

Es poden transcriure només en estat constructe o, preferiblement, no transcriure-les (vegeu la secció E-2 de la «transcripció fonemàtica»), atenent al caràcter aïllat de la majoria dels mots d'aquesta transcripció.

46. Geminació de consonants (*taxdīd* o *xadda*).

Es fa generalment duplicant la consonant corresponent, amb les particularitats següents:

a) En la duplicació dels dígrafs no es repeteix la <h>: <tth>, <ddh>, <kkh>, <ggh>: «al-Qaddhafí»

b) La doble <l> resultant s'escriurà geminada: <l·l>

47. Article i partícules anteposades.

Es transcriuen unides sempre amb guionet al mot següent amb el qual formen una unitat gràfica en àrab:

«hamd li-L·lah», «An-Nàssir», «Dhi-n-Nun»

48. Onomàstica (noms propis).

Se seguiran els criteris següents, en els àmbits d'ús propis de la «transcripció simplificada»:

a) Es respectaran els antropònims i topònims amb una grafia tradicional reconeguda en català (GEC):

Marràqueix, Fes, Tunis, el Caire, Damasc, Riad, Rabat, Trípoli, etc.

b) En la resta de noms s'aplicaran en general les normes de la transcripció simplificada, incloent-hi les de l'article i l'accentuació.

c) Els antropònims amb noms composts en estat constructe s'uniran

amb guions —incloent-hi, és clar, l'article—, excepte en el cas de *Ibn*: «Iqbal-ad-Dawla», «Abu-Sufyan», «Abd-ar-Rahman», «Ibn al-Labbana», «Ibn az-Zaqqaq».

d) En aquests antropònims (i ocasionalment topònims) composts units amb guionet, haurien d'anar amb majúscula només aquelles parts que fossin noms propis —molts d'ells noms comuns habilitats—, i no l'article, la preposició o els altres noms comuns, fora que quedessin com a inicials:

«Abd-al-Wahid», «Al-Wahid», «Abu-al-Mansur», «Al-Man-sur».

3.3. ADAPTACIÓ FÒNICO-GRÀFICA ÀRAB-CATALÀ

3.3.1. Precisions generals:

a) Denominació. No es tracta en aquest cas, evidentment, d'una transcripció, ja que, més que no l'estricta fidelitat al codi fònic o gràfic originari, predomina la intenció d'adaptació al nostre, a costa de les imprecisions o variacions que calgui. És, doncs, una simple adaptació.

b) Justificació. Intentaria regularitzar la introducció de manlleus de l'àrab. Hi ha hagut objeccions a aquest sistema, ja que un procés lent i sovint multiforme és difícil de conduir ara, quan la introducció d'arabismes no és tan significativa, amb normes apriorístiques i sense la prova d'ús de la forma preferida col·loquialment. Hom la proposa, doncs, com a material de treball per a posteriors estudis més aprofundits.

c) Ús. Podria tenir aplicació en l'adaptació de noms comuns ja usuals o que hom creu que caldria arribar a incorporar al cabal del lèxic comú —a banda d'aquells arabismes ja patrimonials que cal respectar absolutament en la forma normativa actual—, al llenguatge de la divulgació popular, de la literatura de creació i, potser, en el cas de noms propis molt integrats de la tradició àrab autòctona (noms de carrers, denominacions públiques, etc.).

3.3.2. Propostes

- a) Es parteix de la «transcripció simplificada».
- b) Unificació de <q> i <k> en <ca, que, qui, co, cu>.
- c) Eliminació de <h> com a part dels dígrafs <th>, <kh>, <dh>, <gh>.

d) Simplificació de totes les lletres geminades de concurrència inhabitual en català (només quedarien, de fet, <rr> i <l·l> i algun altre).

e) Pot considerar-se, en alguns casos, la caiguda de la <-n> final de paraula.

f) Transformació de <w> i <y> en <u> i <i> respectivament.

g) Se segueix les regles generals sobre l'accent i l'onomàstica de la «transcripció simplificada».

h) L'article va unit, quan cal representar-lo, a la paraula següent directament, sense guionet. En cas de duplicació de <l> caldrà escriure <l·l>.

i) Per a més dades, vegeu Martín i Pascual (1987: 380-383).

3.4. *Plurals dels noms d'origen àrab*

La Dra. M. Jesús Rubiera va elevar una consulta a l'Institut d'Estudis Catalans sobre els mots (substantius i adjectius fonamentalment) d'origen àrab acabats en *-í*. L'IEC considera com a solució més raonable a aquesta qüestió tendir a regularitzar aquesta terminació (amb les flexions catalanes corresponents de gènere i nombre) en els mots implicats —bastant nombrosos en català, a causa de l'encreuament amb el sufix llatí *-inu*. Hom pot acceptar alhora les formes sufixals en *-ita* o *-ida*, quan tinguin ja una llarga tradició, fet que no es dona en tots els casos. Seria convenient, per tant, d'inventariar-los i fer-ne una revisió.

4. *Qüestions pendents*

Com hem vist, queden per resoldre alguns aspectes, sobretot gràfics, que potser recomanarien noves sessions d'estudi i d'elaboració de propostes. En podem destacar:

a) La transcripció d'alguns grafemes que, partint de l'alif, representen sons no prevists en l'àrab clàssic.

b) Resulta problemàtica la transcripció a adoptar en el cas de topònims i sobretot antropònims actuals, divulgats internacionalment a través de transcripcions franceses o angleses, moltes ja usuals, i fins oficials, al mateix país d'origen. Una decisió catalanitzadora o classicitzant a ultrança potser faria inidentificables o poc convenient certs noms en determinats àmbits d'ús. Una decisió raonable hauria de ser discutida dins el fenomen general de la

«interposició» i de les «llengües vehiculars», amb la participació de professionals dels mitjans de massa i dels països implicats.

c) Des d'un punt de vista lexicogràfic, cal encara una revisió dels substantius i adjectius derivats en *-í*, *-ida*, *-ita*.

d) Queda pendent, també, aprofundir en nombrosos aspectes de l'anomenada «adaptació fònico-gràfica».

e) Així mateix, no s'ha plantejat encara un tema que té i tindrà cada vegada més incidència amb la proliferació dels mitjans àudio-visuals en català: la *pronúncia* (adaptada a la fonètica del català o de la llengua original?) dels noms d'origen estranger.

Aquest darrer aspecte, i en general tots els tractats en les pàgines anteriors, demanen una resposta meditada però àgil dels diversos professionals i experts, la qual podria constituir l'objectiu de nous debats tècnics. Una resposta que, per a ser coherent i efectiva, potser s'haurà de qüestionar, no tan sols els mecanismes de recepció de la informació, sinó la relació global, a tots els nivells, de la nostra comunitat lingüística amb les altres.

5. Referències

- AGENCIA EFE (1985) *Manual de español urgente*. Cátedra, Madrid.
- AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION (1985) «Committee on Transliteration Report», dins *Lake George Proceedings, Library Journal*, 10: 302-311.
- ARACIL, Lluís V. (1965) *Conflit linguistique et normalisation linguistique dans l'Europe nouvelle*, Centre Européen Universitaire (citat per ARACIL, Ll. V. (1982) *Papers de sociolingüística*. La Magrana, Barcelona).
- (1983) «Sobre la situació minoritària» dins id. (1983) *Dir la realitat*. Edicions dels Països Catalans, Barcelona, pp. 171-206.
- AVUI (s.d.) *Llibre d'estil de l'Avui* (s.ll.).
- BARCELÓ TORRES, M.^a del Carmen (1983) *Toponímia aràbica del País Valencià. Alqueries i castells*. Institut de Filologia Valenciana, València.
- (1984) *Minorías islámicas en el País Valenciano. Historia y dialecto*. Universitat de València, València.
- BASTARDAS i BOADA, Albert (1988) «La normalització lingüística: l'extensió de l'ús», dins BASTARDAS, A./SOLER, J. (eds.) (1988) *Sociolingüística i llengua catalana*. Empúries, Barcelona, pp. 187-210.
- BRAMON, Dolors (1970) *Eschriftura àrab*, dins GEC, vol. 2, p. 321.
- CABRÉ i CASTELLVÍ, M. Teresa (1985) «Normes internacionals i metodologia de recerca en la moderna terminologia», dins DUARTE, C./ALAMANY, R.

- (eds.) (1985) *Tradició i modernitat en el llenguatge administratiu*. Escola d'Administració Pública de Catalunya, Barcelona, pp. 111-129.
- COMMISSION INTERNATIONALE DE COOPÉRATION INTELLECTUELLE (1934) *L'adoption universelle des caractères latins*, (Dossiers de la Coopération Intellectuelle), París.
- COROMINES, Joan (1936) «Mots catalans d'origen aràbic», *Butlletí de Dialectologia Catalana*, XXIV (ara dins id. (1977) *Entre dos llenguatges*, III. Curial, Barcelona).
- (1980-88) *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Curial-La Caixa, Barcelona.
- DIARI DE BARCELONA (1987) *Un model de llengua pels mitjans de comunicació*. Empúries, Barcelona.
- EPALZA, Mikel de (1984) «Alguns aspectes de la morofília literària actual al País Valencià», *Sharq al-Andalus. Estudios árabes*, 1: 169-172.
- (1986) «El árabe y la lengua catalana», *Temas árabes*, 2: 191-197 (Madrid, desembre 1986).
- (1987) «Relacions dels Països Catalans amb el món musulmà», *Revista de Catalunya*, 5: 49-62 (febrer 1987).
- GERMANY. Bundesdruckerei (1969) *Alphabete und Schriftzeichen des Morgen- und des Abendlandes; zum allgemeinen Gebrauch, mit besonderer Berücksichtigung des Buchgewerbes*. Berlín.
- GEC (1970-83) *Gran Enciclopèdia Catalana*. Ed. 62 - Enciclopèdia Catalana, S.A., Barcelona.
- GLEICHEN, E./REYNOLDS, J.H. (1956) *Alphabets of foreign languages transcribed into English, according to the RGS II system*. (2nd ed., revised) Permanent Committee on Geographical Names, Londres.
- GRANDGUILLAUME, Gilbert (1983) *Arabisation et politique linguistique au Maghreb*. Maisonneuve et Larose, París.
- HAUGEN, Einar (1983) «The implementation of Corpus Planning: Theory and Practice» dins COBARRUBIAS, J./FISHMAN, J. (1983) *Progress in Language Planning. International Perspectives*. Mouton, Berlin.
- ISO (Organisation Internationale de Normalisation/International Organisation for Standardization) (1961) *Recommandation ISO «R233». Système international pour la translittération des caractères arabes*. (Comité Technique ISO/TC 46, Documentation).
- (1964) *General Principles for the conversion of one written language into another*. (ISO/TC 46 (sec. 426) 697 (Rev.)).
- LAMUELA, Xavier (1984) «Fixació i funcionament de la gramàtica normativa en el procés d'estandardització de la llengua catalana» dins CABRÉ, M.T.

- et alii* (eds.) (1984) *Problemàtica de la normativa del català*, P.A.M., Montserrat.
- / MURGADES, Josep (1984) *Teoria de la llengua literària segons Fabra*. Quaderns Crema, Barcelona.
- MACKEY, William F. (1986) «Planification linguistique, politique langagière et utilisation sociale des langues» dins RUIZ, J.I./OZAMIZ, J.A. (eds.) (1986) *Hizkuntza Minorizatuen Soziologia*, Ed. Ttartalo, Martutene.
- MOLL, Francesc de Borja (1952) *Gramàtica històrica catalana*. Gredos, Madrid.
- MÜLLER, F. (1897) «Die Transcription fremder Alphabete», *Sitzungsber. Phil.-Hist. Cl. Kaiserl. Akad. Wiss.*, 136.
- PÉREZ MORAGON, Francesc (1982) *Les Normes de Castelló*. Eliseu Climent editor, València.
- PIERA, Josep (1983) *Els poetes aràbigos-valencians*. Institució Alfons el Magnànim, València.
- POLANCO ROIG, Lluís B. (1988) Sistemes de representació gràfica de mots àrabs en català. *Sharq al-Andalus. Estudios Arabes*. Alacant (1988) 5: 11-30.
- REVISTA VALENCIANA DE FILOLOGIA (1951) «Sistema de transcripción fonética de la Revista Valenciana de Filología», *R. V.F.*, I,3 (juliol-setembre, 1951): 169-177.
- RUBIERA, M. Jesús/EPALZA, Mikel de (1987) *Xàtiva musulmana (segles VIII-XIII)*, Ajuntament de Xàtiva, Xàtiva.
- SANCHIS GUARNER, Manuel (1975) «Època musulmana», dins TARRADELL, M./SANCHIS GUARNER, M. (1975) *Història del País Valencià*, I. Ed. 62, Barcelona.
- (1980) *Aproximació a la història de la llengua catalana*. Salvat, Barcelona.
- SEGARRA, Mila (1985a) *Història de l'ortografia catalana*. Empúries, Barcelona.
- (1985b) *Història de la normativa catalana*. Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- UNITED STATES. Government Printing Office (1967) *Style Manual (revised edition)*, Washington.
- VALENCIA, Rafael/GÁLVEZ, M.ª Eugenia/OLIVA, Diego (1982) «Una propuesta para la sistematización de la transcripción de textos y nombres árabes en trabajos de numismática andalusí», *Acta numismática*, 12: 131-137.
- VILÀ i VALENTÍ, J. *et alii* (1983) *Atlas Universal Català*. Enciclopèdia Catalana, S.A., Barcelona.